

KISA PANTOL BOL CAKET BOBSTİLE MAŞALLAH

ERKEN CUMHURİYET DEVRİ'NDE
BOBSTİL MODANIN TÜRK EDEBİYATINA YANSIMALARI

İBRAHİM ÖZEN

YAYIN NU: 1758
KÜLTÜR SERİSİ: 978

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-183-5

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Son Okuma: Hüseyin Özdemir

Kapak Tasarımı: Ceyhun Durmaz

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ANA BASIN YAYIN GIDA İNŞ. SAN. VE TİC. A.Ş
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.
Güven İş Merkezi No:6/13, Bağcılar / İstanbul
Sertifika Numarası: 20699 Tel: (0212) 446 05 99

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği
akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya
tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya
edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İbrahim Özen: 1987 yılında İzmir’de doğdu. İlk ve orta öğretimi burada tamamladı. Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nden 2009 yılında mezun oldu. Aynı üniversitenin çatısı altında 2001 yılında “Edebiyat Tarihlerinin Yeni Türk Edebiyatına Yaklaşımı” başlıklı teziyle yüksek lisans; 2016 yılında “Hatıratlarda Siyasî, Sosyal ve Kültürel Hayat [1930–1950]” başlıklı teziyle doktora eğitimini tamamladı. Ebubekir Hazım Tepeyran’ın *Eski Şeyler* adlı hikâye kitabını günümüz Türkçesine aktardı. Mahmut Yersari’nin gazete ve dergi sayfalarında kalan hatıralarını *Bâbüâli’den Son Selâm* başlığıyla kitaplaştırdı. Daha sonra Burhanettin Tepsî’nin (*Bir Aktörün Hatıraları-Silvain’in Şakird-i Marifeti*), Suphi Nuri İleri’nin (*Gazetecilik Hatıralarım*), Aziz Samih İlder’in (*Trablusgarp Harbi’nin Gizli Cephesi*), Naşit Özcan’ın (*Komik-i Şehir Naşit Efendi*) ve Hüseyin Suat Yalçın’ın (*Hem Hatırlar Hem Gülerim*) hatıralarını yayımladı. Hatırat, biyografi, günlük ve gezi yazısı gibi otobiyografik türler, Cumhuriyet dönemi süreli yayınları, modern Türk romanı ve öyküsü çalışma alanları arasındadır. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı alanında doktor öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	11
GİRİŞ	15
TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E ALAFRANGA ZÜPPE TİPİ.....	15
Alafranga Züppe Tipinin Kıyafet ve Aksesuarları.....	18
Toplum Hayatından Romanlara Taşınan Alafranga Züppe Tipi.....	25
Modanın Kıskaçında Alafranga Züppe Kadınlar	32
Alafranga Züppe Tipinin Kıyafet Modaları.....	38

I. BÖLÜM

ERKEN CUMHURİYET DEVRİ'NDE BİR MODA AKIMI: BOBSTİL

A. CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE HOLLYWOOD SİNEMASININ TÜRK TOPLUMUNA TESİRİ	51
1. Hollywood Filmlerinin Türkiye'ye Girişi.....	51
2. Sinema Yayınlarında Hollywood Sineması	56
3. Sinema Züppeleri.....	61
4. Cumhuriyet Dönemi Romanlarında Yeni Bir Eğlence Türü Olarak Sinema	69
B. SİNEMANIN YENİ ZÜPPELERİ: TOPLUM HAYATINDA BOBSTİLLER.....	76
C. BOBSTİL MODA NASIL ORTAYA ÇIKTI?	85
1. Robert Taylor	85
2. <i>Zoot Suit</i> Modası	90
D. KIYAFET VE AKSESUARLARIYLA BOBSTİLLER	98
1. Bobstil Erkekler	98
2. Bobstil Kadınlar	105
E. AHLAKİ YÖNLERİYLE BOBSTİLLER.....	109

F. BOBSTİLİN ANLAM GENİŞLEMESİ	117
1. Mahkeme Koridorlarında Taşınan Bobstil Tartışmaları	119
G. İNKILÂP NESLİ KARŞISINDA BOBSTİLLER.....	127

II. BÖLÜM TÜRK EDEBİYATINDA BOBSTİL MODA VE BOBSTİLLER

A. 1940'LARIN ŞİİR TARTIŞMALARINDA BOBSTİL.....	149
1. Garip Şair, Bobstil Şiir	149
1.1. Garip Şiiri ve Orhan Veli	157
1.2. Âsaf Halet Çelebi.....	165
1.3. Diğer Şairler	172
2. Eleştirinin Şiir Hâli: Bobstil Şiirde	175
B. TAHKİYELİ METİNLERDE BİR TİP OLARAK BOBSTİLLER.....	188
1. Kurguya Taşınan Eleştiri: Bobstil Şair Tipi	188
1. 1. Ercüment Ekrem'in Bobstil Şairi Turhan	188
1.1.1. Bobstil Şair Nasıl Yetiştirdi?.....	188
1.1.2. Bobstil Şairin Sanat Macerası.....	191
1.1.3. İnkılap Nesli Karşısında Bobstil Şair	194
1.2. Bobstil Şairler Dergi Çıkartıyor.....	198
1.3. Bobstil Şair Gazete İdarehanesinde.....	200
1.4. Karagöz Bobstil Şairlerle Buluşuyor.....	201
1.5. Şairler Kahvesinde Bir Bobstil Şair.....	203
1.6. Bobstil Şair Aşkını İlan Ederse.....	204
2. Alafranga Züppe Tipinden Sinema Züppesine: Bobstiller	208
2.1. Polisiye Kurguda Bir Bobstil Romanı: Çılgınlar Kulübü.....	208
2.1.1. Çılgın Gençliğin Bobstiller Kulübü	211
2.1.2. İdeal Gençliğe Karşı Bobstiller.....	215
2.2. Kısa Hikâyelerin Popüler Konusu Bobstiller	217
2.2.1. Torunumun Nişanlısı	217
2.2.2. Bobstil Aşkısı.....	219
2.2.3. Bobstil Futbolcu.....	220
2.2.4. Nasreddin Hoca Bobstiller Arasında.....	222
2.2.5. Bobstil Kaynana	226

2.2.6. Bereket Modaya.....	229
2.2.7. Köpek.....	230
2.2.8. Bobstil Olmuşum!.....	232
2.2.9. Maceraperest.....	235
2.2.10. Yurdumu ve Kadınımı Asla.....	236
2.3. Sahneye Taşınan Yozlaşmış Komikler.....	237
2.3.1. Erkek Güzeli mi Bobstil mi?.....	237
2.3.2. Küçük Şehir'in Ahlaksız Tipi.....	245
2.3.3. Köşebaşı'ndaki Hoppala Kız ile Favorili, Pipolu Genç.....	248
2.3.4. Ayarsızlar'ın Bobstil Arkadaşları.....	250
2.4. Diğer Metinler.....	254
SONUÇ.....	261
KAYNAKLAR.....	271
DİZİN.....	289

SUNUŞ

Sürelî yayın taramaları edebiyat tarihi çalışmaları için bir hazine işlevi taşır. Bunu ilk fark ettiğim andan itibaren sürelî yayınlar, çalışmalarımı besleyen yol gösterici bir role sahip olmuştur. Erken Cumhuriyet Dönemi'ne yönelik gazete ve dergi taramalarım da bobstil kelimesiyle karşılaşmıştım. Daha ilk yazıda merak duyduğum bu kelime; haber metinlerinde, köşe yazılarında, edebî metinlerde, karikatürlerde hatta bulmacalarda sık sık karşıma çıkmaya devam edince bir dosya açtım ve ilerleyen süreçte çalışmak üzere rafa kaldırdım. Bobstillere sıra geldiğinde dosyadaki yazıları göz önünde bulundurarak ilk önce bir makaleyle yola çıktım. Ancak bu süreçte bobstillere dair eksik kalan bir şeyler olduğunu düşünerek 1940'lı yıllarda yayımlanan gazete ve dergileri tekrar taramaya başladım. Taramalarım sonucunda konuyla ilgili oldukça yoğun malzemeye ulaştım. Okuduğum yazılar bobstillerin gündemde olduğu süreci anlatan hatıra, roman, tiyatro, hikâye ve şiir türündeki kitapların tespitine de imkân verdi. Neticede tür ayırt etmeksizin bobstilllerle ilgili ulaşabildiğim her şeyi bir araya getirmeye çalıştım.

Bobstillerin konu edildiği bu kitapta ne yaptım? Giriş bölümünde meselenin teorik zeminini anlattım. Bobstillere ilgili söylemek istediğim temel mesele şuydu: Bobstillere, Tanzimat'tan itibaren toplum hayatında görülen ve edebiyatın sınırlarına dâhil olan alaf-ranga züppe tipinin 1940'lı yıllardaki yeni bir görünümüdür. Diğer bir ifadeyle Ahmet Mithat Efendi'nin Felâton Bey'i ya da Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Şatırzâde Şöhret Bey'i 1940'lı yıllarda tekrar karşımızdadır. Ancak geçmişte Fransa'yı ve Fransızca'yı merkez alan tip, artık Amerikan kültürü ve İngilizce güdümünde yaşamaktadır. Bobstillerdeki bu eğilimin rehberi de Hollywood sinemasıdır. Bu temele dayanarak giriş bölümünde Tanzimat yıllarından 1940'lı yıllara kadar züppe tipinin toplum hayatındaki görünümünü ve edebiyata yansımalarını anlattım.

Çalışmanın birinci bölümünde ilk olarak sinemanın, bilhassa Hollywood sinemasının, devrin gençleri üzerindeki tesirine de-

ğindim. Çünkü 1930'larda sinema salonlarının etrafını muhit edinen "sinema züppeleri", 1940'larda bobstil sıfatıyla anılıyordu. Bu bağı kurmak adına bobstilleri anlatmaya sinemayla başladım. Daha sonra bobstil modanın nasıl ortaya çıktığından bahsettim. Basına yansıyan ortak görüş bobstillerin ünlü Hollywood yıldızı Robert Taylor'un kıyafetlerini, jest ve mimiklerini, tavır ve davranışlarını taklit ettikleri yönündeydi. Ancak aynı yıllarda Amerika'da varlığını sürdüren *zoot suit* modası bobstilleri daha iyi yansıtmaktaydı. Yine de her iki görüşü dikkate alarak bobstil modanın kaynağını sorguladım. Bölümün sonraki başlıklarında ise bobstillerin dış görünüşlerini, ahlaki yönlerini, basın aracılığıyla onlara yöneltilen eleştirileri kaleme aldım.

Çalışmanın ikinci bölümü, bobstil modanın ve bobstillerin Türk edebiyatına yansımalarını içeriyor. Bobstil modanın edebiyatla ilişkisini iki genel başlık altında değerlendirdim. Bunlardan ilki, bobstilin bir moda akımının ötesine geçip garip, tuhaf ve gülünç manalarına uzanan; zaman içinde hakaret ifadesine ulaşan anlam genişlemesiyle ilgilidir. 1940'ların şiir tartışmalarında bobstil, [genç] şaire ve [yeni] şiire yönelik bir yakıştırma olarak kullanılmış. Başta Orhan Veli Kanık ve Âsaf Halet Çelebi olmak üzere serbest nazımla ve alışılmadık muhtevayla yazan şairler bobstil şair, onların şiirleri de bobstil şiir yakıştırmasına uğramış. Bu genel tespite bağlı olarak ikinci bölümün ilk başlığında şair ve şiir tartışmalarında bobstil yakıştırmasının yeri üzerine yoğunlaştım.

Bobstil moda ve edebiyat ilişkisinin diğer yönü, tahkiyeli metinlerde bobstillerin bir tip olarak yer almasıdır. Dolayısıyla ikinci bölümün sonraki başlığında roman, hikâyeye ve tiyatro metinlerindeki bobstillere bahsettim. Bu metinlerde yer alan kahramanların bir kısmı bobstil şair tipidir. Köşe yazılarında yoğunlaşan [genç] şair ve [yeni] şiir tartışmaları böylelikle kurgusal zemine taşınmıştır. İncelenen metinlerde ayrıca sanat ve edebiyatla bağı olmayan, alafanga züppe tipinin sinema züppesine dönüşmüş hâlini yansıtan bobstillere mevcuttur. Tıpkı Tanzimat Dönemi romanlarındaki alafanga züppe eleştirisinde olduğu gibi bobstillere de edebî metinler aracılığıyla yazarların hedefi hâline gelmiştir. Bu tespitler çerçevesinde tahkiyeli metinlere yansıyan bobstil tipleri alt başlıklara ayırarak ele aldım. İki bölümde hazırladığım çalışmanın sonuç kısmında bobs-

tillerle ilgili açtığım başlıkları bir bütün hâlinde değerlendirmeye çalışıp ulaştığım neticeleri açıkladım.

Çalışmaya dair bahsetmem gerekenler arasına kitabın ismini de eklemem gerekir. 1940'ların gazetelerini tararken Colombia Müessesesi'ne ait ilanlarda karşılaştığım Nedime ve Münevver Birses kardeşlerin seslendirdiği "Ho Ho Ho Da Maşallah" şarkısı bobstilleri anlatıyor. Çalışma müddetince bu şarkıyı keyif alarak çok dinledim, çevremdekilere de aynı şekilde dinlettim. Sonunda bu şarkıdan alınan sözler çalışmanın tamamıyla bütünleşerek kitaba isim olarak seçildi.

Çalışmayla ilgili cümlelerimi, isimlerini anmaktan mutluluk duyacağım kıymetli insanlardan bahsederek tamamlamak istiyorum. Bobstilleri çalışmak istediğim ilk günden itibaren gerek sohbetleriyle gerek yönlendirmeleriyle çalışmaya rehberlik eden ve kitaba isim seçmem konusunda ilham veren kıymetli hocam Metin Kayahan Özgül'e şükranlarımı sunarım. Diğer taraftan bobstilleri çalıştığım müddetçe hem yol arkadaşım hem de bir meslektaşım olarak yanımda bulunan, aynı zamanda metnin son okumasını yapan eşim Tuğba Özen'e müteşekkirim. Son olarak, çalışmayı anlatmaya başladığım an yayımlayabileceklerini söyleyerek bu kitabın basılmasına imkân veren Göktürk Ömer Çakır'a, kitabın editörlüğünü üstlenen Oğuzhan Murat Öztürk'e ve diğer Ötüken Neşriyat çalışanlarına teşekkür ederim.

İbrahim ÖZEN
Ankara, 2021

GİRİŞ

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E ALAFRANGA ZÜPPE TİPİ

Bobstil, 1940'lı yıllara damga vuran züppece giyim tarzını ve bu giyim tarzını benimseyen tipleri karşılayan kelimedir. Türkiye'de sinemanın bir eğlence türü olarak rağbet görmesiyle birlikte bilhassa büyükşehirlerdeki gençlerin; Hollywood aktörlerini kıyafet, tavır ve davranış bakımından taklit etmeleriyle ortaya çıkmıştır. Ense köküne kadar uzanan saçlar, bol ve düşük omuzlu ceket, renkli desenli gömlek, dar paçalı kısa pantolon, renkli çizgili çoraplar, birkaç numara büyük ayakkabı, ağızda pipo ve kambur duruş bobstillerin genel görünümüdür. Millî ve manevi değerlere kayıtsızlıkları, kendi kültürlerine yabancılıkları, kadın-erkek ilişkilerindeki serbest tavırları, hayatı eğlenceden ibaret görmeleri ise onların iç dünyalarının belirgin yönüdür.

Bobstil; geçmişte toplum hayatında yer bulan, aynı zamanda kurgusal zemine taşınan hangi tip ile nasıl ilişkilendirilebilir? Ünlü Karikatürist Cemal Nadir'in *Amcabey* [1942-1944] adlı mizah mecmuasında "Dünden Bugünden" başlıklı yazı serisinde yer alan, bir karikatürle de desteklenmiş "Şık Erkek"¹ bölümü; tam manasıyla bu soruya cevap vermektedir: Geçmişteki şık beylerin geneli Frenk mekteplerinin bir kapısından girip diğerinden çıkmış, her hâli yapmacıklı, vücutça cılız tiplerdir. Koltuğunun altında Fransızca mecmualar taşımak, Fransızca iki cümleyi bir araya getiremediği hâlde konuşurken yerli yersiz yabancı kelimelere başvurmak, geleneksele burun kıvrıp Batılı olanı göklere çıkarmak onların ilk akla gelen özellikleridir. Tarif edilen şık beyler toplumun çeşitli kesimleri tarafından didon, züppe ve Nikoli sıfatlarıyla anılmışlardır. Şık beyin bir de alaturkası vardır: O da elinde bastonu, kolunda pardesüsü, cebinde lavanta şişesiyle Şehzadebaşı'ndaki kıraathanelerde oturup geleni geçeni seyrederek; gözüne "bir haspa" iliştiğinde hemen yerin-

¹ [İsimsiz], "Dünden Bugünden: Şık Erkek", *Amcabey*, C. 1, S. 18, 3 Nisan 1943, s. 3.

den fırlayarak peşine takılır. Şık beylerin bu modelleri “Rezzakizade Tarçın Bey” yakıştırmasıyla nam salmışlardır.²

Dünden, Bugünden:

12 : Şık Erkek

— 1 —

— 2 —

1940'lara gelindiğinde ise “Yafa portakalı” gibi kabarık geniş omuzlu elbisesi içinden küçücük, sıksa bir vücudun çıktığı bobstiller türemiştir. Onlar, “Amerikalı bir sinema artistine” benzemekle övünürler; gerçekten de hâl ve tavırlarıyla “Ahmet’ten, Mehmet’ten çok Coni’ye, Bob’a benzer[ler].”³ Şık beyler gibi onların da elinde daima bir yabancı kitap veya mecmua bulunur. Vatan sevgisinden, millî duygulardan yoksun oldukları gibi ahlakten de zayıftırlar. Kadınlar onlar için “tabldot yemek gibi orta malıdır. İsteyen istediğinden nefsinin körletebilir!”⁴ Geçmişteki şık beylerin Fransızcaya düşkünlükleri gibi argo kelimelerle ve

yarım yamalak İngilizceyle konuşma sevdasında olan bobstiller; ellerinden bir marifet gelmediği hâlde kimseyi beğenmezler, çalışmayı sevmezler, ailelerinden aldıkları harçlıkla geçinirler. Zevk aldıkları tek müzik türü cazdır. Sıklıkla görüldükleri yerler kışın sinemalar, yazın da plajlardır. Yazarın ifadesiyle tarif edilen tipe “züppe kelimesi az gelmiş olacak ki bobstil adı takılmıştır.”⁵

“Dünden Bugünden” başlığı altındaki “Şık Erkek” başlığından anlaşılan şudur ki, Tanzimat yıllarının şık beyleri, 1940’ların bobstilleri olarak karşımıza çıkmıştır. Bu iddia alafranga züppe tipinden bahseden farklı yazarların aynı minvaldeki yazılarıyla desteklenebilir.

Halide Edip Adivar, bobstil modanın gündemde olduğu süreçte Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın eserleri üzerine bir yazı kaleme alır. Şık [1889] romanındaki alafranga züppe tipi Meftun Bey’i değerlendiren yazar; öncelikle onun giyim tarzını, malumatını, şikâyetlerini,

² [İsimsiz], agy., s. 3.

³ [İsimsiz], agy., s. 3.

⁴ [İsimsiz], agy., s. 3.

⁵ [İsimsiz], agy., s. 3.

itiyatlarını, yemek zevkini sıralar: Meftun Bey, “fıstan gibi açılan arabacıvari” redingotu, dar pantolonu, sivri potinleri, bastonu, zarif şemsiyesi ile modanın emsalsiz heveskârıdır. Tırnaklarını alafanga bir tür nalbantta kestirmek, Türkçe kelimelerin telaffuzunda zorluk çekmek, sohbet esnasında sıkılınca ısıklıkla opera parçaları çalmak alışkanlıkları arasındadır. Geleneksel yemeklerden nefret ederken Batılı yemeklere düşkündür. Osmanlı coğrafyasını ve gramerini anlatan kitaplardan, millî romanlardan nefret eder. Bu özellikleriyle çizilen Meftun Bey portresi, çalışmanın çıkış noktasını destekleyen tek bir cümleden ibaret şu tespitle tamamlanır: Devrin bobstil tipi, “1942 yılının Meftun Bey’i”dir.⁶

Halide Edip’in Meftun Bey’e yönelik tespiti, bu defa Hasan Âli Yücel tarafından Ahmet Mithat Efendi’nin *Felâton Bey ile Râkım Efendi* [1875] romanındaki Felâton Bey için yapılır. Felâton Bey’in yarım yamalak Fransızca bilmesinden, Frenk artistleriyle dostluk kurmasından, Beyoğlu’nun eğlence yerlerinde vakit geçirmesinden, kısacası “züppe”liğinden bahseden Hasan Âli; son hükmünü şu cümleyle verir: “O, devrin bobstil bir delikanlısıdır.”⁷

Yakın döneme gelinecek olursa aynı çerçevede değerlendirilebilecek yukarıdaki tespitlerin bir yenisini Hilmi Yavuz, “Alaturka Züppeler” başlıklı yazısında yapar. 1940’lı yıllarda özellikle giyim ve kuşam alanındaki Batı taklitçilerine bobstil denildiğini söyleyen yazar, bu kavramın doğrudan doğruya alafrangalıkla ilişkili olduğunu dile getirir.⁸

Şimdiye kadar bobstillere üzerine en kapsamlı çalışmaya imza atan Levent Cantek’in alıntılanan tespiti de benzer içeriktedir: “Yüzyıl başlarında ülke gerçeklerinden, sorunlarından bihaber yaşayan ‘aslını inkâr eden haramzade’nin kimi zaman ironik kimi zaman da öfkeyle anlatılan, çoğunlukla ‘Bihruz Bey’ tiplemesiyle isimlendirilen eleştirinin yeni bir yorumudur, Bobstil.”⁹ Tanzimat romanla-

⁶ Halide Edip Adıvar, “Hüseyin Rahmi’nin Eserleri Arasında II”, *Akşam*, 12 Nisan 1944, s. 3.

⁷ Hasan Âli Yücel, “Yeni Romanımız Münasebetiyle: Hocamız Ahmed Mithat Efendi”, *Cumhuriyet*, 31 Aralık 1953, s. 2.

⁸ Hilmi Yavuz, “Alaturka Züppeler”, *Haksöz Haber*, 19 Ocak 2011, <https://www.haksozhaber.net/alaturka-zuppeler-19579yy.htm>, [Erişim Tarihi: 20.01.2021].

⁹ Levent Cantek, *Cumhuriyetin Büluğ Çağı: Gündelik Yaşama Dair Tartışmalar (1945-1950)*, 3. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2019, s. 100.

I. BÖLÜM

ERKEN CUMHURİYET DEVRİNDE BİR MODA AKIMI: BOBSTİL

A. CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE HOLLYWOOD SİNEMASININ TÜRK TOPLUMUNA TESİRİ

1. Hollywood Filmlerinin Türkiye'ye Girişi

Türkiye'de sinema daha tanınmadan önce İstanbul'un Beyoğlu semti canlandırma ve görüntülere dayalı sahne gösterilerine şahit olur. İlk kayıtlara bakılacak olursa 1843'te Galatasaray'a yerleşmiş bir sirkte *Microscope Solaire* [Güneş Mikroskobu] ve *Le Grand Diorama* [Büyük Diorama] sunulur. 1855'te Naum Tiyatrosu'nda bir Cosmorama gösterisi yapılır. 1882'de Fransız Doumlier, bir Lanterne Magique [Büyülü Fener] kullanarak belgesel ve fantastik karışımı bir gösteriyle tufan öncesi dünyayı gösterir, seyircilerini dünya çevresinde bir yolculuğa çıkarır. 1858'de Verdi Tiyatrosu'nda ışıklı tablo gösterisi yapılır.¹ Bu gösterilere rağmen sinemaya yönelik ilk teşebbüsler için 1890'lı yılların sonları beklenecektir.

Fransız film yönetmeni Alexandre Promio, 1896 yılı başlarında Türkiye'ye gelip bazı film sahneleri çekmiştir. 1896'nın sonu ile 1897'nin başına denk gelen bir tarihte Yıldız Sarayı hokkabazlarından Bertrand aracılığıyla sinema Osmanlı sarayına girmiştir.² II. Abdülhamid'in kızlarından Ayşe Osmanoğlu bu gösteriden kısaca da olsa şu cümlelerle bahsetmiştir:

O zamanki sinemalar şimdiki gibi değildi. Perde büyük fırçalarla iyice ıslatılır, küçük parçalar gösterilirdi. Bu parçalar pek karanlık görülür, filmler bir dakikada biterdi. Bununla beraber çok yeni bir şey olduğundan hoşumuza giderdi.³

¹ Giovanni Scognamillo, *Cadde-i Kebir'de Sinema*, Metis Yayınları, İstanbul, 1991, s. 10.

² Nijat Özön, *Türk Sineması Kronolojisi 1895-1966*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1968, s. 12.

³ Ayşe Osmanoğlu, *Babam Sultan Abdülhamid*, Selçuk Yayınları, Ankara, 1986, s. 75.

1897'nin başında Sigmund Weinberg'in teşebbüsüyle Beyoğlu'ndaki Sponeck Birahanesi, Konkordia Tiyatrosu ve Şehzadebaşı'ndaki Fevziye Kiraathanesi'nde halka açık ilk sinema gösterileri gerçekleştirilmiştir.⁴ Ercüment Ekrem Talu, Weinberg'in bu gösterisinden bahseder. Talu'nun verdiği bilgiye göre 1896-1897 sırasında, Galatasaray'daki Sponeck Birahanesi'nin salonunda gösterilen yarım saatlik film İstanbul'daki ilk sinema gösterimidir.⁵ Talu'yu etkileyen, mektepte de haftalarca münakaşası süren bu film, 1895 yapımı *Bir Trenin La Ciotat Garı'na Girişi*'dir.⁶

1897'de "Cadde-i Kebir'de yükselen kocaman bir binanın, Ağaçami'deki Appartmenst Luxembourg Hanı'nın bir odasında öncü bir sinemacı, Yahudi Matalon, gösteriler düzenlemeye"⁷ başlar. Gösteriler için seçtiği yer oldukça önemlidir çünkü ileride bu hanın altında Luxembourg Sineması açılacaktır. 1898'de Cambon'un Beyoğlu'ndaki Varietes Sirk ve Tiyatrosunda, 1900'de Beyoğlu'ndaki Odeon Tiyatrosu'nda sinema gösterileri gerçekleştirilmiştir. Tespit edilen daha sonraki gösteriler 1908'den sonra devam edebilmiştir.⁸

İstanbul'da ilk film, Fuat Uzkinay'ın 14 Kasım 1914'te kayda aldığı *Ayastefanos'taki Rus Abidesinin Yıkılışı*'dir.⁹ Bu kısa ama tarihsel değeri olan film, "Ruslar tarafından 1876-1877 Savaşı'nın sonunda bir zafer anıtı olarak Yeşilköy'de (eski Ayastefanos, Ermiş Stefanos) inşa edilen yapının yıkılması kararlaştırıldığında olayın filme çekilmesi[yle]"¹⁰ ortaya çıkar. İlk öykülü filmler de Müdafaa-i Milliye Ce-

⁴ Özön, *age.*, s. 41.

⁵ Ercüment Ekrem Talu, "İstanbul'da İlk Sinema ve İlk Gramafon", *Perde ve Sahne*, S. 7, 15 Birinciteşrin 1943, s. 5.

⁶ Giovanni Scognamillo, *Türk Sinema Tarihi*, Kabcacı Yayınevi, İstanbul, 1990, s. 16.

⁷ Scognamillo, *Cadde-i Kebir'de Sinema*, s. 11.

⁸ Özön, *age.*, s. 41-42.

⁹ Bu film aynı zamanda Türkiye'de çekilen ilk film olarak kabul edilse de konuyla alakalı farklı görüşler de mevcuttur. Bazı araştırmacı ve yazarlarca Makedonyalı Manaki kardeşlerin çektikleri kayıtlar ilk filmler olarak kabul edilmektedir. Nezih Erdoğan *Sinemanın İstanbul'da İlk Yılları* adlı eserinin başında verdiği kronolojide Manaki kardeşlerin 1908 yılındaki iki dakikalık kaydı olan "Türklerin Hürriyet Üzerine Konuşmaları" adlı çekimini başa alır. Manaki kardeşler ayrıca 1911 yılında Sultan Reşat'ın Selanik ve Manastır ziyaretlerini de kayda almışlardır.

Nezih Erdoğan, *Sinemanın İstanbul'da İlk Yılları, Modernlik ve Seyir Maceraları*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2017, s. 12.

¹⁰ Scognamillo, *Türk Sinema Tarihi*, s. 32.

miyeti'nin çatısı altında Sedat Simavi'nin yönetmenliğinde çekilen 1917 tarihli *Pençe* ile *Casus*'tur. I. Dünya Savaşı'ndan sonra Malûl Gaziler Cemiyeti'nin uhdesinde Ahmet Fehim Efendi tarafından Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Mürebbiye*'si [1919] ile Yusuf Ziya Ortaç'ın *Binnaz*'ı [1919] sinemaya aktarılmıştır. Bu iki eseri, Şadi Karagözoğlu'nun sahnede başarıyla canlandığı "Bican Efendi" tipinden hareketle hazırlanan *Bican Efendi Vekilharç* [1921] takip etmiştir. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra TBMM'ye aktarılan sinema araçlarıyla *İstiklal, İzmir Zaferi* [1922] adıyla bir belgesel-film meydana getirilmiştir. 1914'ten 1922'ye kadar devam eden sekiz yıllık emekleme sürecini, Türk sinemasını 1939'a kadar tek başına yöneten, 1953'te ise sinemayla bağını kesen Muhsin Ertuğrul Dönemi takip etmiştir. O, bu süre zarfında yirmi dokuz filme imza atmıştır.¹¹

Muhsin Ertuğrul, sinema yönetmenliğinin ilk yıllarında yerli kaynakları merkeze alır, edebî yapıtlardan yararlanır. Türkiye'ye döndüğünde Kemal Film hesabına yönettiği ilk film *İstanbul'da Bir Facia-i Aşk/Şişli Güzeli Mediha Hanım'ın Facia-i Katli*'dir [1922]. Bu filmi Yakup Kadri'nin *Boğaziçi Esrarı/Nur Baba* [1922], Halide Edip'in *Ateşten Gömlek* [1923], Peyami Safa'nın *Sözde Kızlar*'ı [1924] takip eder. Bunların arasına bir de operet girer; Dikran Çuhacıyan-Takfor Nalyan'ın *Leblebici Horhor*'u [1923] bir sahne uyarlaması olarak sinemaya aktarılır.¹² Muhsin Ertuğrul 1922-1929 yılları arasında bahsi geçen filmlerin de aralarında bulunduğu yedi filmi sinema perdesine taşımıştır.

1929-1933 yılları arasında Türkiye'de on altı film çekilmiştir. Bu filmlerin adları şöyle sıralanabilir: *Ankara Postası* [1929], *İstanbul Sokaklarında* [1931], *Kaçakçılar* [1932], *Bir Millet Uyanıyor* [1932], *Karım Beni Aldatırsa* [1933], *Söz Bir Allah Bir* [1933], *Cici Berber* [1933], *Fena Yol* [1933], *Milyon Avcıları* [1934], *Leblebici Horhor Ağa* [1934], *Aysel Bataklı Damın Kızı* [1935], *Güneşe Doğru* [1937], *Aynaroz Kadısı* [1938], *Bir Kavuk Devrildi* [1939], *Allah'ın Cenneti* [1939], *Tosun Paşa* [1939].¹³ Türkiye'de sinema seyircisi ve sinema salonları göz önünde bulundurulduğunda yukarıda ismi sayılan filmler oldukça yetersizdir. 1933 tarihli *Ekrana Sinema Mecmuası*'nda yer alan "Türk Filmleri" başlıklı yazıda, Türk sinema piyasası için bir senede en

¹¹ Özön, *age.*, s. 17.

¹² Scognamillo, *age.*, s. 58.

¹³ Özön, *age.*, s. 63-79.

az 280 filmin gerekli olduğu yazar.¹⁴ Dolayısıyla bu durum, Avrupa ve Amerika menşeli filmlerin ithal edilmesini beraberinde getirmiştir.¹⁵ Nijat Özön'ün kronolojik listesine bakıldığında zaten aynı yıllarda sinema salonlarının ihtiyacı yabancı filmlerle karşılanmıştır. Örnek verilecek olursa 1931'de sadece bir Türk filmi çevrilmişken on sekiz yabancı film seyirciyle buluşmuştur. Bu sayı 1932'de iki Türk filmi, on dokuz yabancı film; 1933 yılında ise dört Türk filmi on sekiz yabancı film olarak kayıtlıdır.¹⁶

Türkiye'de yabancı sinemanın güç kazanmasında Türk filmlerinin yetersizliğinin yanı sıra seyirci talebi de göz önünde bulundurulmalıdır. Batılı filmleri izlemeye alışan, bu filmlerle yeni bir dünyanın kapılarını aralayan, farklı kültürler ve yaşam tarzlarıyla tanışan izleyici nazarında yerli filmler rağbet görmemiş, durgun ve yetersiz kalmıştır. Dolayısıyla hem ihtiyaç hem de talep sebebiyle sinema salonları yabancı filmlerle ayakta durabilmiştir. Türkiye'ye getirilen ilk filmler Fransa, Almanya ve İtalya başta olmak üzere Avrupa menşelidir; 1920'li yılların ortalarına doğru bunlara Amerikan filmleri de eklenmiştir.

Hollywood filmlerinin Türkiye'ye girişi, TBMM Hükümeti ile ABD yönetimi arasında 6 Ağustos 1923'te imzalanan "Dostluk ve Ticaret Antlaşması"nın ardından gerçekleşmiştir. Avrupa filmlerine kıyasla gerek hikâyeleri gerek kurguları itibarıyla Hollywood filmleri kısa sürede Türk seyircisini etkileyip beğenisini kazanmıştır. Seyircinin talebi, beraberinde ticari faaliyetleri sağlayan şirketlerin ve salon sahiplerinin katılımını sağlamış, dolayısıyla Türkiye'de yabancı film ithali hızlanmıştır.¹⁷ 1930'lu yıllardan itibaren sesli filmlerin Türkiye'ye gelmesiyle Avrupa filmlerinin sayısı azalmaya başlamış, film piyasası Amerikan sinemasının tesirinde varlığını devam ettirmiştir.¹⁸ Aslında bu süreç Türkiye'ye özgü bir durum değildir;

¹⁴ *Ekran Sinema mecmuası*, S. 1, 1933. (Nermin Gonca, *Devletçilik Döneminde Yayınlanmış Sinema Dergileri (1932-1939)*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008, s. 91.)

¹⁵ Ali Özuyar, *Sinemanın Osmanlıca Serüveni*, De Ki Basım Yayım, Ankara, 2008, s. 140.

¹⁶ Özön, *age.*, s. 66-70.

¹⁷ Ali Özuyar, *Babıali'de Sinema*, İzdüşüm Yayınları, İstanbul, 2004, s. 48.

¹⁸ Mustafa Gökmen, *Başlangıçtan 1950'ye Kadar Türk Sinema Tarihi*, Denetim Ajans, İstanbul 1989, s. 17-18.

B. SİNEMANIN YENİ ZÜPPELERİ: TOPLUM HAYATINDA BOBSTİLLER

Hollywood sineması tesirinde ortaya çıkan sinema züppeleri, 1930'lu yılların sonlarından itibaren bobstil yakıştırmalarıyla anılmışlardır. Bu yakıştırmaların kaynağını sorgulamadan önce bobstillerin toplum hayatındaki varlığından kısaca söz etmek gerekir. Devrin süreli yayınlarından, hatıralarından, sanat eserlerinden hareketle bilhassa İstanbul ve Anadolu'daki insan manzaralarına bakılacak olursa bobstil sıfatıyla anılan yeni bir tipin türediği fark edilecektir.

Türkiye'de yayımlanan *Akşam*, *Son Posta*, *Son Telgraf*, *Ulus*, *Vakit*, *Vatan* gibi ulusal gazeteler; 1940 yılının Temmuz ayından itibaren gençler arasında bobstil adında yeni bir moda akımının türediğini haber verirler. Vâlâ Nureddin, Nusret Safa Coşkun, Hikmet Münir, Hikmet Feridun Es, Reşat Feyzi,ERCÜMENT EKREM gibi sokağın problemlerini köşelerine taşıyan gazeteciler; genellikle sinema çevrelerinde vakit geçirip kıyafetleri, duruşları, yürüyüşleri ve ahlakları yönüyle dikkatleri üzerlerine çeken bobstillerden bahsetmişlerdir. Yine aynı süreçte çeşitli türde yazılarla ve özellikle karikatürlerle *Akbaba* ve *Amcabey* gibi mizah mecmuaları da bobstilleri hedef almaya başlamıştır.

Hatıralar, yazarının yaşadığı döneme tanıklık etmesi bakımından toplumsal verilerin tespitinde önemli bir kaynaktır. 1940'lı yılları anlatan hatıralar, İstanbul'un kalabalık cadde ve çarşılarında bobstillerin varlığından söz ederler. Tiyatro oyuncusu, seslendirme sanatçısı, film yönetmeni ve yazar Mücap Ofluoğlu [1923-2012]; *Bir Avuç Alkış* adlı hatıratında gençlik yıllarının giyim tarzlarına ışık tutar. Yazarın ifadeleriyle 1940'ların İstanbul'unda "on sekizindeki delikanlılardan otuz beşindeki gençlere" kadar devrin tüm erkekleri, "ünlü sinema oyuncusu Robert Taylor'un yarattığı bobstil modasının" tesirindedir. Onların bobstil modağa bağılı olarak tercih ettikleri giyim tarzı şöyledir:

C. BOBSTİL MODA NASIL ORTAYA ÇIKTI?

Peki, önceleri bir kıyafet modasıyken daha sonra sinema züppelerine sıfat olan, zaman içinde her türlü yeniliğe karşı bir yakıştırmaya dönüşen bobstil modanın kaynağı nedir? Bu sorunun cevabı Amerikan kültürü müşterekliğinde buluşan iki iddia etrafında birleşir. Birincisi ünlü sinema yıldızı Robert Taylor, diğeri ise Amerika'daki *zoot suit* modasıdır.

1. Robert Taylor

1940'larda devrin gazete ve dergileri neredeyse ortak bir sesle bobstil modanın kaynağı olarak Robert Taylor'u işaret etmişlerdir. Bobstil modayı Türkiye'nin gündemine taşıyan ilk isim Vâlâ Nureddin'dir. Onun tanımlamasına göre "bob" kelimesi, "Amerikanvari bir küçültme ve okşama" ismi, "stil" de üslup manasını taşır. Bobstil ise "Bob tarzında giyinen delikanlı[dır]." ¹⁰⁸ Gazeteci yazar Faruk Fenik, bobstil modanın "Amerika'nın ileri gelen moda muhitlerinden" alındığını, kaynağının ise sinema artisti Robert Taylor olduğunu dile getirir. ¹⁰⁹ Nusret Safa Coşkun, bobstil bir gençle yaptığı röportajda, Vâlâ Nureddin ve Faruk Fenik'in açıklamalarını destekleyecek içerikte şu bilgiye ulaşır:

Bu moda Amerika'dan geldiğinden kinaye bu isim konmuş olacak. Robert Taylor'un küçük ismi olduğu için konmuştur belki de... Çünkü Hollywood'da Robert Taylor'u "Bob" diye çağırırlar. Aşağı yukarı orada herkesin küçük ismi "Bob" dur. ¹¹⁰

¹⁰⁸ Vâlâ Nureddin, "Akşamdan Akşama: Bobstil", *Akşam*, 6 Temmuz 1940, s. 3.

¹⁰⁹ Faruk Fenik, "Bobstil Düşkünlerinin Hali", *Vatan*, 18 Aralık 1940, s. 6.

¹¹⁰ Nusret Safa Coşkun, "Bobstilller", *Son Posta*, 15 Birinciteşrin 1940, s. 7.

D. KIYAFET VE AKSESUARLARIYLA BOBSTİLLER

1. Bobstil Erkekler

Bobstil, her şeyden önce bir kıyafet modasıdır. Peki bu kıyafet modasının ortaya çıkardığı tip nasıl bir görünüme sahiptir, hangi kıyafet ve aksesuarları tercih etmiştir? 1940'lı yıllarda bobstil modaya dair çok sayıda yazı kaleme alınmış, bu yazılarda bobstillerin dış görünümleri tüm ayrıntılarıyla tarif edilmiştir. Tıpkı Tanzimat Dönemi'nin "şık" beyleri gibi onlar da züppelikleri bakımından mizahi bir anlatımla, alaya alınarak gazete ve dergi sütunlarına yansımışlardır. Bobstillere ilgili tarifler bir araya getirildiğinde baştan ayağa şöyle bir görüntüyle karşılaşılır:

Bobstil bir gencin şapkası; "arkasına bir yumruk vurulmuş"¹⁴⁶ gibi çukurdur, dar kenarlıdır,¹⁴⁷ "kafada geriye doğru atılmış durur."¹⁴⁸ Şapkanın ön tarafı ise "aksine zirveleşmiş, yani indifai bir saha manzarası arz eder gibi"¹⁴⁹ bir görüntü kazanmıştır. Hilmi Yavuz, "fötr şapka kültürü[nü]" anlattığı yazısında, bobstillerin "fötrün vizyerini önden aşağıya doğru"¹⁵⁰ büküp kovboy şapkasına benzeterek giydiklerini söyler. Yazının bir başka yerinde ise fötr şapka giymenin raconuna değinir. Bunlardan biri, elin şahadet parmağı kullanılarak şapkanın arkaya doğru atılmasıdır. "Bu çok cakalı şapka atma eyle-

¹⁴⁶ R. Fikret Sağnak, "Sırası Düşükçe: Bop-stil", *Türk Dili*, 14 Haziran 1941, s. 1.

¹⁴⁷ Ahmet Yüksel Özemre, *Hasretini Çektiğim Üsküdar*, Kubbealtı Yay., İstanbul, 2007, s. 211.

¹⁴⁸ Şevket Rado, "Bobstillere ve Halifaklar", *Akşam*, 8 Temmuz 1940, s. 5.

¹⁴⁹ Sağnak, *agy.*, s. 1.

¹⁵⁰ Hilmi Yavuz, "Fötr Şapka Kültürü", *İstanbul Yazıları*, Anadolu Sanat Yayınları, İstanbul, 1991, s. 59.

mini[nde]”¹⁵¹ Robert Taylor’un pay sahibi olduğunu söyleyen yazar, bahsettiği racon ile bobstiller arasındaki bağa değinmemiştir.

Bobstillerin saçları uzun, briyantınle kenarları yapışmış, üst kısmı da havadadadır;¹⁵² ense de tamamen kapanmıştır.¹⁵³ Saçlarındaki kıvrım ve bükümler “değme artistlerde” yoktur. Vâlâ Nureddin, bu saç şekline dair alıntılanan mizahi tasviri yapmıştır:

Şakaklarından itibaren tâ ense köküne kadar, briyantınle taranmış uzun saçları arkadan bakınca balıksırtı hissini vermektedir. Sağ yandan ve sol yandan büyük bir intizamla gelen kıllar, bel kemiğinin kafatasındaki mabadi imiş gibi aralarında çatışıp -Tarzan biçimi- bir hat teşkil ediyor. Ve bütün bu kıllar cihazı, marul yaprağı kadar geniş gömlek yakasının arasına evde, aynanın karşısında, itina ile oturtulmuştur. Maazallah bir kıvılcıktan bu şekil ve şemali altüst edeceği için delikanlı anlattığımız biçimde yürür!¹⁵⁴

Bobstillerin saçlarına yansıyan derbederlik Cemal Nadir’in “Amcabey” tiplmesiyle çizdiği aşağıdaki karikatüre yansımıştır. Amcabey’i tıraş eden berber konuşmaya şöyle başlar: “Vaktiyle bizim bir mektebimiz vardı Bay Amca... Berber olacak adam oraya devam eder... Makas nasıl tutulur... Saç nasıl kesilir, usulünce öğrenirdi... Ne yazık ki kapandı ve niçin kapandığı da pek anlaşılmadı!..” Berberin bu sözlerine karşılık Amcabey şöyle der: “Günün birinde ortaya bobstil başlar çıkacağını bilmedikleri için!..” Amcabey’e göre “bobstil başlar”ın ortaya çıkacağı bilinseydi, “mektebi kapamaz,” aksine büyütürlerdi.¹⁵⁵

Akşam, 28 Şubat 1941, s. 3.

¹⁵¹ Yavuz, age., s. 57.

¹⁵² Muzaffer Acar, “Bob-stillere Balta!”, *En Son Dakika*, 16 Birincikânun 1940, s. 3.

¹⁵³ Nusret Safa Coşkun, “Bobstiller”, *Son Posta*, 15 Birinciteşrin 1940, s. 7.

¹⁵⁴ Vâlâ Nureddin, “Akşamdan Akşama: Bobstil”, *Akşam*, 6 Temmuz 1940, s. 3.

¹⁵⁵ *Akşam*, 28 Şubat 1941, s. 3.

Bobstillerin sakalları, saçları gibi uzundur. Genellikle kirli sakal bırakmayı tercih ederler.¹⁵⁶ Gömlekleri, “portakal oğlunun mintanını”¹⁵⁷ andırır; birbiriyle uyumsuz renklere sahiptir ve desenlidir. Gömlek kolları, ceketlerinin altından bir karış dışarı çıkacak uzunluktadır.¹⁵⁸ Yakaları “cekete isyan edermişçesine nerede ise kulaklara kadar yükselecek”¹⁵⁹ durumda, “gırtlığa dayanmış[tır].”¹⁶⁰ Kravat takıyorlarsa o da uzundur; “uçkur gibi sarkmıştır.”¹⁶¹ Genellikle kanarya sarısı gibi çiğ renkler tercih edilir. Kravatın bağ yeri de nohut iriliğindedir.¹⁶² Ceketleri boydan dizlere kadar uzun ve düşük omuzludur. Reşat İleri'nin tasviriyle “ceketin ağabeyisi paltonun küçük kardeşi[dir].”¹⁶³ Ceketlerin “omuzları vatkaıyla beslenmiş bol”, kolları gömlek kollarından üç parmak daha kısa, yakaları kalkık, cübbe gibidir.¹⁶⁴

Pantolonları bol fakat dar paçalı, çorapların görünmesini sağlayacak derecede kısadır.¹⁶⁵ Kemer yerine genellikle askı kullanırlar. Zira önemli bir meseleden bahsedecekleri zaman başparmaklarını bu askıya takmak mecburiyetini hissederler.¹⁶⁶ Çorapları da renklidir; Nusret Safa'nın ifadesiyle “karantina bayrağı yahut çingene moru”¹⁶⁷ rengindedir.

Kıyafetlerinin genişliği kadar ayakkabıları da olması gerekenden büyüktür. Muzaffer Acar'a göre hakiki bir bobstil olmak için büyük ve kaba ayakkabı giymek şarttır. Bu ayakkabılarla yolda yürüyen bobstil bir genç, “köşeyi vücudundan birkaç dakika evvel döner.”¹⁶⁸

¹⁵⁶ Sağnak, *agy.*, s. 1.

¹⁵⁷ Coşkun, *agy.*, s. 7.

¹⁵⁸ Fatin Fuat Narlıkaya, “Eski Paris Modası ve Bobstilller”, *İkdam*, 21 Ağustos 1941, s. 4.

¹⁵⁹ Sağnak, *agy.*, s. 1.

¹⁶⁰ Acar, *agy.*, s. 3.

¹⁶¹ Acar, *agy.*, s. 3.

¹⁶² Sağnak, *agy.*, s. 1.

¹⁶³ Reşat İleri, “Bobstilizm”, *Yeni Sabah*, 22 Birincikânun 1940, s. 4.

¹⁶⁴ A[li] N[aci] K[aracan], “Bobstilller”, *Yeni Sabah*, 20 Birincikânun 1940, s. 6.; Sağnak, *agy.*, s. 1.; Narlıkaya, *agy.*, s. 4.; Nureddin, *agy.*, s. 3.; Özemre, *age.*, s. 211.

¹⁶⁵ Sağnak, *agy.*, s. 1.; Nureddin, *agy.*, s. 3.; Özemre, *age.*, s. 211.

¹⁶⁶ Acar, *agy.*, s. 3.

¹⁶⁷ Coşkun, *agy.*, s. 7.

¹⁶⁸ Acar, *agy.*, s. 3.

DİZİN

- 3 Arkadaş [film] 88
50 Yıln Türk Tiyatrosu [Metin And] 238
[Alphonse de] Lamartine 153
[Arthur] Rimbaud 190
[Charles] Baudelaire 190, 192
[Guy de] Maupassant 190
[İsmet] İnönü 159
[Paul] Verlaine 190
- A
- Abdülaziz [Sultan] 19
Abdülmecid [Sultan] 19, 41
Abdülhak Hâmid Tarhan 153, 154, 190
Abdülhamid [II., Sultan] 19, 20, 33, 34,
42, 51
Abidin Daver 169, 170
Abidin Dino 143
Acılı Kuşak [Mehmet Kemal] 158, 162,
163-165, 181
Adalet Ağaoğlu 255, 256
Adana 245
Adana Ekspresi 245
Ada Tavşanı-Bobstil 83
Adolphe Menjou 62, 73, 242
Afif Yesari 78, 79
Afrika 46, 91-93, 96, 108, 265
Agora Meyhanesi 77
Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu [Salah Birsal] 77, 163
Ahmet Arif 150
Ahmet Fehim Efendi 53
Ahmet Hamdi Tanpınar 18, 149
Ahmet Haşim 149, 162
Ahmet Kutsi Tecer 149, 248, 249
Ahmet Mithat Efendi 11, 17, 26-28, 36, 72
Ahmet Muhip Dıranas 149
Ahmet Rasim 21, 22, 33
Ahmet Yüksel Özemre 79, 98, 107
Aka Gündüz 44-46, 70
Akbaba 62-64, 69, 76, 105, 106, 113, 114,
132, 150, 152-154, 158, 165-167,
175-177, 182, 185, 186, 198
Akşam 64-68, 76, 81, 85, 88, 89, 98, 99, 113,
115-118, 121, 126, 128, 131, 145
Akşehir 223
Alexandre Dumas Fils 88
Alexandre Promio 51
Alfred de Musset 163
Ali Naci Karacan 135
Allah'ın Cenneti [film] 53
Almanya 54, 55, 94, 263
Amcabey 15, 76, 101, 178, 182, 183
Amerika 54, 55, 58, 59, 65, 85, 87, 90-94,
97, 105, 111, 132, 146, 199, 200,
209, 214, 215, 236, 239, 250, 251,
265, 268
Anadolu 137, 188-190, 192, 194-198, 258
Andre Roan 73
Ankara 4, 13, 20, 26, 30, 38, 39, 45, 46, 51,
53, 54, 56, 59, 61, 62, 70, 72, 74, 77,
84, 101, 120, 130, 131, 149, 159,
160, 163, 164, 176, 177, 194, 205,
239, 249, 256, 260
Ankara Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi 164
Ankara Maarif Koleji 130, 131
Ankara Postası 53
Ankara Sinemaları 56

Ankara Üniversitesi 46, 74, 194
Araba Sevdası [Recaizade Mahmut Ekrem] 18, 28, 29, 42, 43, 268
 Arabistan 227
 Arif Damar 150
Artistik-Sine 56, 57
 Âsaf Halet Çelebi 12, 81, 150, 155-157, 165, 168-172, 182, 183, 184, 267
 Âşık Razi 40, 41
Aşına Yüzler [Samet Ağaoğlu] 163
Aşk Politikası [Burhan Cahit Morkaya] 71
Ateşten Gömlek [Halide Edip Adıvar] 53
 Attülâ İlhan 161, 257, 258
 Avrupa 23, 30, 33, 35, 37, 40, 41, 54, 55, 58, 59, 65, 87, 162, 263
A Yank at Oxford [film] 86
Ayarsızlar [Cevat Fehmi Başkut] 250, 251, 253
Ayastefano'staki Rus Abidesinin Yıkılışı [belgesel film] 52
Aynaroz Kadısı [film] 53
Aysel Bataklı Damın Kızı [film] 53
 Ayşe Osmanoğlu 51
 B
 Baba Salim [Öğütçen] 185, 186
 Babıali Caddesi 178
 Bafra 135
 Bağdat Caddesi 258
Bahçemde Bir Gül Açtı [Mahmut Yesari] 72
 Baki 153, 160
 Balat 77, 120
 Barbara Stanwyck 87, 89
Bataan [film] 86
 Bedri Rahmi Eyüboğlu 150, 260
 Behçet Kemal Çağlar 149
 Behçet Necatigil 150
 Belvü Bahçesi 83
 Bertrand 51
Beşik [Yusuf Ziya Ortaç] 189
 Beşir Ayvazoğlu 22, 110, 111
 Betül Coşkun 37
 Beyazıt 156, 201, 233

Beyazıt Meydanı 233
 Beyoğlu 4, 17, 20, 23, 26, 30, 33, 35, 39, 51, 52, 63, 72, 77, 79, 112, 116, 118, 154, 155, 163, 189, 204, 255
Bıcan Efendi Vekilharç [film] 53
 Billie Dove 63
 Binnaz [Yusuf Ziya Ortaç] 53
Bir Avuç Alkış [Mücap Ofloğlu] 76, 77, 164
Bir Kavuk Devrildi [film] 53
Bir Millet Uyanıyor [film] 53
Bir Trenin La Ciotat Garı'na Girişi [film] 52
Bobstil, bkz.: Erkek Güzeli 83, 84, 134
Bobstil Futbolcu [Hakkı Bigeç] 220, 222
Bobstil Kaynana [Selami Münir Yurdatap] 226, 228
Bobstil Kaynanaya Maşallah Ho. Ho. Ho. Ho. Hoo... [Necat Akdemir] 228, 229
Bobstil [Ercüment Ekrem Talu] 152, 188-190, 192, 194-198, 200, 203, 204, 237, 267, 268
 Boğaziçi Esrarı/Nur Baba [film] 53
 Bostancı 83
 Brigitte Helm 64, 74
Bugün 140
Bulutlar Dağılınca [Muazzez Tahsin Berkand] 70
 Burdur 84
 Burhan Cahit Morkaya 70, 74
 Burhan Felek 169, 170
 C
 Cab Calloway 94-96
 Caddebostan Plajı 219
 Cahit Irgat 149
 Cahit Külebi 150
 Cahit Sıtkı Tarancı 149
 Carole Lombard 89
 Cary Grant 91
Casus [film] 53
 Celaleddin Ezine 151
 Celalettin Çetin 257
 Celâl Sahir [Erozan] 174
 Celal Silay 204

- Cemalettin Bildik 136, 137
 Cemal Nadir [Güler] 15, 99, 101, 110, 127, 133, 139, 182, 187
 Cemil Nejat 229
 Cevat Fehmi Başkut 245, 246, 250, 251, 260
 Charles Boyer 91
Cici Berber [film] 53
 Cihangir 257
 Clark Gable 63, 78, 79, 89, 92
 Columbia Müessesesi 81
 Count Basie 95
Cumhuriyet 70, 77, 130, 149, 158, 166, 170, 186
- Ç
- Çalçene, bkz.: Mehmet Çınarlı 202, 203
 Çamlıca Bahçesi 43
 Çalgınlar Kulübü [İskender F. Sertelli] 208, 211-217, 230, 268
Çınaraltı 158
 Çiftesaraylar 83, 245, 247
 Çimdik, bkz.: Yusuf Ziya Ortaç 69, 137, 138, 166, 177, 186
Çocuklar Gençler Filmler [Osman Şevki Uludağ] 62, 143, 144
- D
- Deli Derviş, bkz.: Zahir Sıtkı Güvemli 175, 176
Deli Gençlik [film] 88
Dikmen Yıldızı [Aka Gündüz] 46
 Direklerarası 69
Dizlerine Kapansam [Server Bedi] 73
 Dizzy Gillespie 95
 Douglas Fairbanks 57, 62, 63
 Duke Ellington 95
Dutlar Yetişmedi [Kemal Tahir] 232
 Dünya Savaşı I. 31
 Dünya Savaşı II. 55, 93, 94, 145, 146, 164, 258
- E
- Efruz Bey [Ömer Seyfeddin] 32
Ekran Sinema Mecmuası 53, 56
 Eleonor Powell 87
 Elhamra Sineması 88
 Eminönü Halkevi 134
Enin [Fatma Aliye Hanım] 37
 Enis Behiç Koryürek 149
Ensondakika 154, 155, 208, 211-217
 Enver Gökçe 149
 Ercüment Ekrem Talu 52, 101, 132, 133, 167, 188-190, 192, 194-198
Erkek Güzeli [Mahmut Yesari] 238, 239, 241, 242, 244
 Erzurum 194, 195
 Erzurum Halkevi 194
Esir Tüccarları [film] 88
 Eşref Şefik 63
 E Yayınevi 164
 Eyüp 62
- F
- Faruk Fenik 85, 117, 131
 Faruk Nafiz Çamlıbel 149
 Fatma Aliye Narlıkaya 100
 Fatma Aliye [Hanım] 37
 Fazıl Hüsnü Dağlarca 150
 Fecr-i Âti Encümeni 174
Felâatun Bey ile Râkım Efendi [Ahmet Mithat Efendi] 17, 26, 28, 36, 268
Fena Yol [Film] 53
Ferah 56
 Fethi Giray 149
 Fevziye Kiraathanesi 52
 F. Gariboğlu 198
 Fikret Sağnak 98, 101, 112
Film Dünyası 56, 58
Film Mecmuası 56
 Furuzağa 257
Foto Süreyya 56, 58
 Fransa 11, 30, 38, 42, 54, 94, 95, 96, 263
 Fred Astaire 78
 Fuat Uzkınay 52
 Fuzuli 150, 153, 157

G

- Galatasaray Lisesi 256
 Garip Hareketi 150, 157-159, 161, 267
 Gary Cooper 91
Gençlik Rüzgârı [Muazzez Tahsin Berkand]
 71
 German Valdez 95
 Ginger Rogers 78
Gone With The Wind [film] 92
Göçük [Celalettin Çetin] 257
 Gönen 260
Gönül Yuvası [Burhan Cahit Morkaya] 70
 Greta Garbo 62-64, 73, 74, 87
Gurbet Yolcusu [Burhan Cahit Morkaya] 70
Güleryüz 44
 Gülriz Sururi 77
Güneşe Doğru [Film] 53
 Güzide Sabri [Aygün] 37

H

- Hâfız Osman 189
Haftalık Sinema 56
 Hakkı Biğeç 220, 222
 Hakkı Süha Gezgin 142
 Hakkı Tarık Us 169
 Hal Fox 92
 Haliç Köprüsü 47
 Halide Edip Adivar 16, 17, 74
 Halil Paşa [Ressam] 43
 Halit Fahri Ozansoy 169, 203
 Hamamizade İhsan [Bey] 168, 169, 187
Handy Andy [Film] 86
 Hasan Âli Yücel 17, 129, 139, 177
 Hasan İzzettin Dinamo 149, 168
 Hasan Kazankaya 77, 78
Hasan Mellah yahut Sır İçinde Esrar [Ahmet
 Mithat Efendi] 26
Hasretini Çektiğim Üsküdar [Ahmet Yüksel
 Özemre] 79, 98
Havada Bulut [Sait Faik Abasıyanık] 255
Hava Parası [İsmail Galip Arcan] 204, 205
Hayal 20, 21, 23
Hayat 39, 59

- He* [Âsaf Halet Çelebi] 169
 Hicran Göze 79, 82
Hiçbiri [Suat Derviş] 37
 Hikmet Feridun Es 66-68, 76, 107, 117, 118,
 156, 166, 217, 230, 255
 Hilmi A. Malik 61, 62
 Hilmi Yavuz 17, 98
 Hilmi Yücebaş 159, 176
 Hollywood 11, 12, 15, 51, 54-63, 65, 67, 68,
 71, 76, 79, 85, 86-89, 91, 96, 105, 108,
 112, 116, 232, 242, 244, 249, 264, 265
 Hürsöz 84
 Hüseyin Behçet 124
 Hüseyin Cahit Yalçın 169
 Hüseyin Rahmi Gürpınar 11, 16, 27, 30, 53
 Hüseyin Şehsuvar 134
 Hüsnü Erkilet 169

I

Iren Herwey 87

İ

- İbnülemin Mahmut Kemal İnal 187
İbret 20, 24
İbretnüma-yı Âlem 20
 İngiltere 38, 86, 87, 94
İpek Film Magazin 56
 İpek Sineması 88
 İskender F. Sertelli 208, 211-217, 230, 268
 İsmail Galip Arcan 204, 205
 İsmet Hulusi 44, 47, 118, 119, 135, 136, 162
 İstanbul 17, 18, 20, 22, 27, 29, 30-34, 38-46,
 51-56, 58, 59, 62, 65, 70, 72-74, 76-80,
 82, 83, 86, 88, 91, 94, 98, 103, 112-115,
 117, 118, 121, 122, 127, 130, 135,
 136, 144, 154, 158, 160, 163-165, 167,
 169-171, 176, 178, 179, 181, 184, 186,
 189, 190, 194, 196, 199, 201, 205, 209,
 211, 215, 217, 220, 223, 226, 229, 230,
 235, 237-239, 245, 246, 248, 250, 251,
 255-260
*İstanbul'da Bir Facia-i Aşk/Şişli Güzeli
 Mediha Hanım'ın Facia-i Katli*
 [film] 53

- İstanbul Sinemaları* 56
İstanbul Sokaklarında [film] 53
İstiklal, İzmir Zaferi [film] 53
 İtalya 54, 263
 İttihat ve Terakki 31
 İzmir 88, 90, 238, 240
- J
- Jak Deleon 77
 James Stewart 91
 Jimmy Dale 95
Jön Türk [Ahmet Mithat Efendi] 26
- K
- Kaçakçılar* [film] 53
 Kadıköy 70, 78, 79, 83, 88, 213, 220, 223
 Kadıköy İskelesi 223
Kadıköylü Yıllarım [Hicran Göze] 79
 Kadıköy Opera Sineması 88
 Kadıköy Süreyya Tiyatrosu 83
 Kanada 55, 94
 Karabük 80
Karagöz 44
Kara Kitap [Suat Derviş] 37
Karım Beni Aldatırsa [Film] 53
 Kayseri 26, 245
 Kemal İntepe 105, 141
 Kemal Tahir 46, 232-236
 Kemal Zeki Gençosman 101, 109, 129, 226
 Kıbrıs 84, 237
 Kırım Harbi 38-41
Kıskanmak [Nahit Sırrı Örik] 70
 Kızılây 80
Kiralık Konak [Yakup Kadri
 Karaosmanoğlu] 32, 37
Koca Bebek [Cevat Fehmi Başkut] 260
 Konkordia Tiyatrosu 52
Kovuk Palas'ın Esrarı [Osman Cemal
 Kaygılı] 259
Köşebaşı [Ahmet Kutsi Tecer] 248-250
Küçük Hanımın Kısmeti [Selami İzzet Sedes]
 73
Küçük Şehir [Cevat Fehmi Başkut] 245, 246
- Küllük* 168
 Küllük Kahvesi 201, 202
- L
- La Dame O Kamelya* [Alexandre Dumas
 Fils] 88
Lale [Muazzez Tahsin Berkand] 71
Lâmelif [Âsaf Halet Çelebi] 169
Latîfe 20
Leblebici Horhor Ağa [Film] 53
 Lefkoşa 84
Letâif-i Âsâr 24
Levâiyih-i Hayât [Fatma Aliye Hanım] 37
 Levent Cantek 17, 62, 78, 79, 127, 196
 Lili Damita 224
 Los Angeles 92-94
 Louis Armstong 94
 Luxembourg Hanı 52
 Luxembourg Sineması 52
 Lütfi Kırdar 169, 170
 L. Wolfe Gilbert 95
- M
- Magnificent Obsession* [Film] 86
 Mahmud [II., Sultan] 19, 32, 41
 Mahmut Yesari 71-75, 78, 238, 239
 Malûl Gaziler Cemiyeti 53
 Marion Davies 72
 Marlene Dietrich 63
 Marsilya 256
 Maurice Chevalier 63
 Mavi 161
 Mazhar Osman Usman 143
Mehasin 34
 Mehmet Çınarlı 201
 Mehmet Emin Yurdakul 149, 177
 Mehmet Kemal 80, 149, 158, 160, 162-165,
 181, 185
 Meksika 91-93, 96, 265
 Melek Sineması 88
 Melih Cevdet Anday 150, 267
 Meral Çelen 80
 Meşrutiyet II. 43

Metin And 238
 Metin Kayahan Özgül 38, 39
Metres [Hüseyin Rahmi Gürpınar] 27
 Mevlana 156, 157
Mev'ut Hüküm [Halide Edip Adıvar] 37
 Milli Mücadele 46
Milyon Avcıları [Film] 53
 Mimar Sinan 189
 Mithat Cemal Kuntay 201
 Moda 32, 46, 62, 63, 85, 91, 108, 128, 209,
 211, 213, 215, 223-225
 Muazzez Tahsin Berkand 70
 Muhittin Üstündağ 169, 170
 Muhsin Ertuğrul 53
 Mustafa Yurtcu 140
 Muzaffer Acar 99, 100-102, 111
 Muzaffer Buyrukçu 164, 260
 Mücap Ofloğlu 76, 77, 163, 164, 165
 Müdafaa-i Milliye Cemiyeti 52
 Münevver Birses 81, 82, 229
Mürebbiye [Hüseyin Rahmi Gürpınar] 27, 53

N

Nahit Sırrı Örik 70
 Nail Vahdeti Çakırhan 168
 Namık Kemal 159, 190, 194, 195
 Nasreddin Hoca 169, 222-226
Nasreddin Hoca Bobstiller Arasında [Selami
 Münir Yurdatap] 222, 223
 Naum Tiyatrosu 51
 Napoleon III. 39
 Nazım Hikmet [Ran] 149, 159, 174
 Necat Akdemir 228, 229
 Necip Fazıl Kısakürek 149, 155
 Necmi Rıza [Ayça] 63, 153
 Nedim 189
New York Times 92
 Neyzen Tevfik 175, 185, 186
 Niğari 189
 Nihal Atsız 138
 Nihat Pınarlı 122, 123
 Nijat Özön 51, 54
 Nisuz Pastanesi 163, 170
 Niyazi Akıncıoğlu 149

Nizamettin Nazif 169
 Notre Dame de Sion Fransız Lisesi 256
 Nurullah Ataç 160, 161, 165, 179
 Nusret Safa Coşkun 76, 85, 99, 112, 128

O

Odeon Tiyatrosu 52
O Karanlıkta Biz [Attilâ İlhan] 257, 258
 Oktay Akbal 86
 Oktay Rifat 150, 163, 182, 183, 267
 Opera Sineması 79, 88
 Orhan Seyfi Orhon 62, 63, 158, 167, 169,
 179, 180
 Orhan Şaik Gökyay 149
 Orhan Ural 102, 152, 168, 174-176
 Orhan Veli Kamık 12, 150, 155, 172, 181, 267
 Osman Cemal Kaygılı 118, 156, 157, 259
 Osmanlı Devleti 18, 19, 32, 38, 39, 41, 56, 263
 Osman Şevki Uludağ 61, 62, 143, 144
O ve Kızı [Muazzez Tahsin Berkand] 70

Ö

Ölmeye Yatmak [Adalet Ağaoğlu] 255, 256
Ölünün Gözleri [Mahmut Yesari] 74
 Ömer Bedrettin Uşaklı 149
 Ömer Seyfeddin 32
 Özge Özyılmaz 59, 60, 73

P

Paris 40, 42, 67, 100, 249
Pençe [Film] 53
Perde ve Sahne 56
 Pertev Paşa [Şair] 153
 Peyami Safa 23, 32, 38, 45, 53, 73, 128, 155,
 162, 169, 171, 173, 174
 Pola Negri 47, 57
 Polonya 47
Pulsuz Tavla [Mehmet Kemal] 160

R

Raik'in Annesi [Halide Edip Adıvar] 37
 Ramiz [Gökçe] 129
 Ramon Novarro 62
 Raşit Rıza Tiyatrosu 83, 84, 237, 258

- Recaizade Mahmut Ekrem 18, 28, 29, 30,
42, 43, 112
- Refi Cevat Ulunay 114, 203, 204
- Refik Halit Karay 38, 65, 145
- Reşat Ekrem Koçu 20, 39, 41, 47, 101, 106
- Reşat Feyzi [Yüzüncü] 76, 111, 200, 201,
219, 220
- Reşat İleri 100, 103-105, 115, 116, 136
- R. Henry Grey 63
- Rıfat Ilgaz 149
- Robert Taylor 12, 59, 76, 78, 79, 85-91, 96,
97, 99, 224, 256, 265
- Rusya 38, 39
- S
- Saadet Güneşi* [Muazzez Tahsin Berkand] 70
- Sabahattin Kudret Aksal 150
- Sabiha Sertel 131, 132
- Sait Faik Abasıyanık 255
- Sakarya 84
- Sakarya Sineması 88
- Salah Birsal 77, 163, 165, 170
- Saloon Hollywood* 57
- Samanpazarı 44
- Samet Ağaoglu 163
- Samim Kocagöz 161
- Sardinya Krallığı 38
- Selami İzzet Sedes 73, 203, 204
- Selami Münir Yurdatap 106, 222, 223, 226
- Selimiye Kışlası 41
- Selim Sırrı Tarcan 129
- Selma Emiroğlu 116
- Sema Uğurcan 36, 37
- Serbest Cumhuriyet Fırkası 46
- Sermet Muhtar Alus 115
- Server Bedi, bkz.: Peyami Safa 73, 155, 169,
170
- Servet-i Fünun* 42, 43, 174
- Servet-i Fünun Topluluğu* 174
- Sevda İhtikârı* [Mahmut Yesari] 75
- Seven Kadın* [Film] 88
- Sevenler Yolu* [Burhan Cahit Morkaya] 74
- Seviye Talip* [Halide Edip Adıvar] 37
- Sherlock Holmes 210
- Shirley Temple 63
- Sigmund Weinberg 52
- Sinema* 56
- Sinema Âlemi* 56
- Sinema Delisi Kız* [Server Bedi] 73
- Sinema Gazetesi* 56
- Sine-Magazin* 56
- Sinema Magazin* 57
- Sinema Mecmuası* 53, 56
- Sinema Mihveri* 56
- Sinema Objektifi* 56, 87
- Sinema Postası* 56
- Sinema Romanları* 56
- Sinema Tiyatro* 56, 58
- Sinema ve Tiyatro Heveskârı Mecmuası* 56, 58
- Sinema Yıldızı* 56, 60
- Sine-Post* 56
- Sofya 137
- Son Eseri* [Halide Edip Adıvar] 37
- Son Posta* 44, 76, 83, 85, 89, 99, 101, 112,
119, 128, 133, 135, 145, 146, 167,
188, 201, 203
- Son Telgraf* 76, 89, 90, 108, 111, 118, 124-
126, 130, 141, 155, 200, 219, 254
- Sorbonne Üniversitesi 256
- Söz Bir Allah Bir* [Film] 53
- Sözde Kızlar* [Peyami Safa] 32, 38, 45, 53
- Sponeck Birahanesi 52
- Stan Kenton 95
- Stormy Weather* [Film] 94
- Suat Derviş 37, 159
- Suat Hayri Ürgüplü 141
- Suat Taşer 149, 168
- Suna Gazinosu 103, 136
- Suphi Taşhan 168
- Su Sinekleri* [Mahmut Yesari] 71-73
- Süreyya Paşa Sineması 79
- Sürgün Alayı* [Mehmet Kemal] 164, 165
- Ş
- Şadi Karagözoğlu 53
- Şafak* 23
- Şahan Kahvesi 136
- Şair Eşref 175

Şaka 175, 176
Şark Yıldızı Selma [Ziya Şakir Kozanoğlu] 73
Şehir Mektupları [Ahmet Rasim] 21, 22
 Şehir Tiyatrosu 205, 206, 260
 Şenyol Aile Bahçesi 83
 Şevket Rado 98, 103, 113, 114, 204
 Şevki [Karikatürist] 104, 106, 113
Şeyhin Oğlu [Film] 57
Şık [Hüseyin Rahmi Gürpınar] 16, 27, 30, 268
Şipsevdi [Hüseyin Rahmi Gürpınar] 27, 30
 Şişli 45, 53, 62, 75, 103, 123, 136
 Şükran Kurdakul 150

T

Taha Toros 175
 Tahir Nadi 174, 175
 Taksim 83, 169
 Taksim Belediye Gazinosu 169
Tan 29, 88, 95, 114, 131, 132, 232, 258
Tank-Tango [Aka Gündüz] 45
Tasviri Efkâr 23, 120, 126, 128, 135, 137,
 141, 151, 155, 169, 232
Tebessüm-i Elem [Hüseyin Rahmi Gürpınar]
 27
The Detectives [Film] 87
 Theophile Gautier 163
The Zoot Cat [Film] 95
Tosun Paşa [Film] 53
Tutulmuş Gönüller [Hüseyin Rahmi
 Gürpınar] 27
 Türk Basın Birliği 169
 Türkiye 15, 51-62, 69, 71, 73, 76-78, 85-87,
 91, 110, 127, 128, 133, 137, 145,
 158, 163, 174, 192, 196, 210, 250,
 251, 264
 Tyrone Power 89

U

Ulus 76, 84, 101, 109, 119, 120, 129
Ulusal Birlik 88

Ü

Üç Kızın Hikâyesi [Aka Gündüz] 70
Ülkü Sakarya Sinema Mecmuası 56

Ümit Bayazoğlu 77, 78
 Üsküdar 41, 79, 83, 98, 228

V

Vakit 69, 76, 83, 97, 103, 104, 106, 108-110,
 113, 117, 122, 123, 124, 126, 128,
 140, 142
 Valâ Nureddin 65-68, 76, 85, 99, 113, 114,
 128, 145, 158, 172, 174, 203, 204
Varlık 103, 109, 142, 157
Vatan 138
Vaterlo Köprüsü [Film] 88
 Verdi Tiyatrosu 51

W

William Powell 63
 Willy Fritsch 63

Y

Yahya Kemal Beyatlı 149
 Yakup Kadri Karaosmanoğlu 32
Yaprak 161
 Yaşar Çimen 169
 Yedikule 250
Yeni Edebiyat 159
Yeni Film Haftalık Sinema Gazetesi 56
Yeni Mersin 138
Yeni Sabah 100, 103-105, 109, 115, 116, 123,
 124, 126, 129, 135, 136
Yeni Sakarya Sinema Mecmuası 56
Yeni Yol 168
 Yeşilköy 52
Yıldız 56, 58-60, 90, 91
 Yıldız Sarayı 51
Yol Ayrımı [Kemal Tahir] 46
Yolpalas Cinayeti [Halide Edip Adivar] 74
 Yunus Nadi [Abahoğlu] 169, 170
Yurt ve Dünya 143
 Yusuf Mardin 204
 Yusuf Ziya Ortaç 53, 62, 63, 137, 169, 176,
 186, 189
Yücel 155

Z

Zahir Sıtkı Güvemli 175, 179

Ziya Gökâl 149

Ziya Osman Saba 149

Ziya Vehbi 254

Zonguldak 70

Zoot suit 85, 90-94, 96, 105, 146, 265